

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ У КЛАСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Фрицюк Валентина Анатоліївна

ORCID ID: 0000-0001-6133-2656

професор кафедри музичного та перформативного мистецтва

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського, Україна

Фрицюк Василь Миколайович

ORCID ID: 0000-0002-4466-9019

викладач кафедри музичного та перформативного мистецтва

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського, Україна

Сучасна система освіти гостро потребує педагогів-музикантів, здатних до творчого підходу у своїй професійній діяльності. Лише той учитель, який вирізняється високим рівнем креативного мислення та виявляє себе як нестандартна особистість, може досягти значного успіху у своїй професії [1; 3].

У зв'язку з цим, особливого значення набуває розвиток креативності у майбутніх педагогів-музикантів. Креативність є невід'ємним елементом їхньої професійної компетентності, важливою умовою самовираження та самореалізації. Її прояви можуть бути різноманітними: від створення музичних композицій, аранжування, імпровізації – до розробки нетрадиційних методів викладання, оригінального добору навчального репертуару тощо.

У навчальному процесі педагог-музикант регулярно стикається з ситуаціями, які вимагають швидких, нестандартних рішень, здатності зацікавити учнів, відповісти на несподівані питання чи впоратися з педагогічними викликами без шаблонів, але з методичною доцільністю. Уміння генерувати оригінальні ідеї, мислити нестандартно та ефективно діяти в умовах змін – усе це є сутністю креативності. Ця якість не є вродженою, вона формується поступово, у процесі навчання, активної

участі у творчій діяльності та під впливом спеціально організованих педагогічних умов. Дослідження підтверджують, що креативність особистості можна й потрібно розвивати.

Серед усіх професійних навичок, яких потребує педагог-музикант, однією з найважливіших є вміння грати на музичному інструменті. У процесі проведення уроків учитель часто застосовує інструмент для різноманітних цілей: демонструє окремі частини музичних творів для кращого їх розуміння; змінює елементи музичної виразності, аби зацікавити учнів і стимулювати їхню уяву; виконує повні музичні твори на високому художньому рівні, зрозумілому дітям; акомпанує собі та учням під час вивчення нових пісень, а також підлаштовується під індивідуальні особливості виконання кожного учня.

Крім основної навчальної діяльності, музичний інструмент широко використовується педагогом у позакласних заходах – під час творчих виступів, проведенні музичних свят тощо. До цього здобувачів потрібно готувати ще в період їхньої професійної підготовки. Вони мають вміти не лише грати твори різних жанрів і форм, а й вміти передати їхній художній зміст через точне інтерпретування нотного тексту, поєднане з особистим музичним досвідом. Учитель повинен володіти навичками самостійної роботи над твором, знати особливості шкільного репертуару для музичного слухання і вміти виокремлювати найяскравіші моменти твору, привертаючи до них увагу учнів під час виконання.

Невід'ємною частиною творчої діяльності вчителя є здатність до педагогічної імпровізації. Це вміння миттєво реагувати на ситуацію, створювати щось нове без попередньої підготовки. Хоча така здатність важлива для будь-якого педагога, саме у викладанні музики вона відіграє особливо значну роль через широку варіативність видів діяльності. Розповідь про музику, виконання творів з нот, транспонування – усе це часто виникає спонтанно і потребує творчого підходу прямо під час уроку. Отже, вчитель музики має бути не лише добре підготовлений технічно, а й здатний до миттєвого художнього реагування – це і є справжня педагогічна творчість.

У процесі формування творчої особистості майбутнього музиканта-виконавця надзвичайно важливим є створення освітнього середовища, в якому ініціатива студента сприймається як ціннісний прояв індивідуальності, а не як відхилення від норми. Санкціонування або ігнорування самостійних креативних проявів здатне пригнічувати

творчу мотивацію, блокувати розвиток інтелектуально-емоційних ресурсів, що є критично важливими для реалізації творчого потенціалу особистості. В умовах, коли студент не відчуває підтримки чи впевненості у позитивному результаті, його активність орієнтується не на досягнення мети, а на уникнення невдач, конфліктів чи ризикованих ситуацій. Така орієнтація суперечить сутності творчого процесу та уповільнює його розвиток.

У цьому контексті важливим є питання підтримки ініціативи студента викладачем у процесі навчання, зокрема, грі на музичному інструменті. Зокрема, йдеться про самостійний вибір репертуару. Як відомо, у більшості випадків добір навчального матеріалу здійснюється викладачем, що значною мірою обмежує прояви творчої самостійності студента. Важливо, щоб педагог утримувався від надмірно критичної або категоричної оцінки самостійних рішень студента, навіть якщо вони не цілком відповідають його уявленням про ідеал. Збереження педагогічного авторитету не повинно перешкоджати формуванню у студента автономного мислення. Саме подолання надмірної залежності від авторитету та зовнішнього тиску є необхідною умовою для виникнення справді оригінального творчого результату. У цьому процесі вирішальне значення має підтримувальне, доброзичливе ставлення викладача, яке забезпечує емоційний комфорт і психологічну безпеку.

Одним із ефективних механізмів стимулювання креативності в освітньому процесі є використання проблемних ситуацій [2]. Викладач має регулярно створювати умови, які передбачають самостійне розв'язання творчих завдань, що не мають однозначного розв'язку. Проблемним вважається таке завдання, що потребує від студента самостійного пошуку нових рішень і способів дії, навіть за наявності педагогічного супроводу. Ці завдання активізують мислення, підтримують інтерес до навчання, а самостійно здобуті знання та досвід виявляються глибшими та більш закріпленими, ніж ті, що передаються в готовому вигляді.

Отже, можна зробити висновок, що використання проблемних ситуацій є ефективним підходом у різних видах діяльності, зокрема – у роботі над інтерпретацією музичного твору. Якщо студент пропонує власне бачення виконання, доцільно його підтримати, особливо якщо воно вирізняється нестандартністю або глибиною художнього розуміння. У випадку, коли варіант є слабким, педагог не повинен

негайно його відкидати. Натомість доцільно запропонувати декілька інших інтерпретацій (у вигляді аудіозаписів або у власному виконанні), залишаючи студенту простір для самостійного вибору. Такий підхід формує ситуацію відкритого пошуку, в якій відсутність однозначного рішення стимулює креативне мислення. У процесі пошуку оптимального засобу музичної виразності студент часто приходить до унікального трактування твору, що є результатом особистісного творчого переосмислення, а не просто наслідуванням зразка.

Список використаних джерел:

1. Вовк Л. П., Фрицюк В. А. (2016) Акмеологічний підхід до вивчення проблеми професійного саморозвитку майбутнього вчителя. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*: Зб. наук. праць. / Редкол.: В.І. Шахов (голова) та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 47. 68–72.
2. Фрицюк В. А., Фрицюк В. М. (2019) Мотивація професійного саморозвитку майбутніх педагогів-музикантів у творчому освітньому середовищі університету. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Зб. наук. пр. / редкол. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 53. 222–227.
3. Фрицюк В. А., Грошовенко О. П. (2018) Професійний саморозвиток майбутніх педагогів: компетентнісний підхід. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 1. 208–214.